

De collectiebeheerders

aflevering 17 Arthur Decae

KEES PLAISIER*

ARTHUR DECAE BIJ DE
SPINNENCOLLECTIE IN HET
COLLECTIEDEPOT;
SEPTEMBER 2002.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

Arthur Emile Decae (Rotterdam, 1945) begon na 'een complexe geschiedenis van half en helemaal afgemaakte opleidingen in het lager -, voortgezet -, technisch -, en beroepsonderwijs' in 1973 aan het avond-atheneum in Rotterdam en studeerde vervolgens van 1977 tot 1983 biologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Daarna was hij als 'visiting scientist' verbonden aan het Smithsonian Tropical Research Institute in Panama, en - terug in Nederland - werkte hij onder andere als museaal coördinator bij de Nederlandse Museum Vereniging. Momenteel is Arthur wetenschappelijk medewerker productontwikkeling bij het Noorder Dierenpark te Emmen. Hij is collectiebeheerder spinnen van het Natuurmuseum Rotterdam sinds 1993 en schrijft inmiddels al acht jaar de reeks 'De spinnen van 10-hoog' in Straatgras.

Arthur moet een jaar of zeven geweest zijn. Dagelijks kwam hij op weg naar school langs 'de puin', de resten van huizen van de Taborstraat in het gebied tussen de Marinus van der Stoepstraat en de Oudedijk. Een groot web van een kruisspin trok zijn aandacht. Elke dag ging hij kijken of het er nog was. Die ene Kralingse kruisspin is er misschien de oorzaak van dat hij nu één van de weinige experts ter wereld is op het gebied van de valdeurspinnen. Niet dat hij zich na dat ene web voortdurend met de natuur bezig hield. Voetballen, meisjes en ander avontuur lieten weinig ruimte voor spinnen.

Voor honderd gulden naar Australië

Het avontuur bracht hem, achttien jaar later, met een paar vrienden naar Australië. Je kon er toen voor honderd gulden heen, als je er minstens twee jaar bleef en bereid was er hard te werken. Dat deden ze, maar in de weekends trok de natuur. Daar ontdekte hij de rijkdom aan spinnen, vreemde en intrigerende soorten. Hij begon erover te lezen en ernaar te speuren. Pas vlak voordat hij weer terug ging, na ruim twee jaar, in de laatste week, vond hij een valdeurspin. Eenmaal terug besloot Arthur te gaan studeren. Na het avond-atheneum in Rotterdam ging hij naar

* [C.F. Plaisier is oud-bestuurslid van het Natuurmuseum en werkt bij het Historisch Museum Rotterdam; e-mail c.plaisier@chello.nl]

Groningen. Zijn studie biologie stond in het teken van de spinnen. Een prima gebied omdat er zich maar weinig mensen mee bezig houden.

Gedurfd theorie

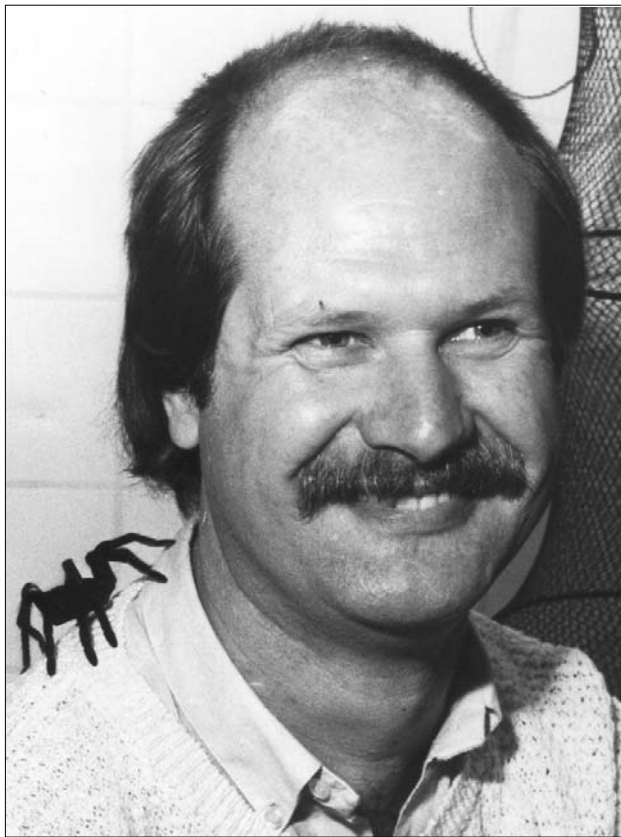
Valdeurspinnen behoren tot de zogenaamde primitieve spinnen, samen met de vogelspinnen en de trechterwebsspinnen. De valdeurspin spint wel, maar maakt geen web. Een 19^e-eeuwse Weense dierenhandelaar, lid van het natuurhistorisch genootschap aldaar, schreef in 1868 dat er op het Griekse eiland Tinos valdeurspinnen waren die een web maakten. Dat was eerder en later nooit aangetoond. Arthur en twee collega's besloten dat dat maar eens moest worden getoetst. Dat leidde tot een publicatie in Bulletin of the British Arachnological Society in 1982. De Oostenrijkse dierenhandelaar kreeg grondig ongelijk. Het was Arthur's eerste wetenschappelijke spinnenpublicatie. Een paar jaar later verbaasde Arthur de wereld van de spinnenkundigen met een nieuwe theorie over het ontstaan van de spinnen en de oorsprong van het spinnen. Omstreden, in 1984, maar fascinerend genoeg voor The Journal of Arachnology om te publiceren. "Nu heb ik wel meer medestanders", zegt Arthur, die momenteel bezig is met een verbeterde versie van zijn theorie.

Valdeurspin

De valdeurspin komt in Nederland niet voor, maar wel in het Middellandse-Zeegebied. Daarheen gaan dan ook veel wetenschappelijke zoektochten. De spin is overdag niet te zien. Hun hol is zo goed door het deurtje afgedekt en gecamoufleerd, dat lang gedacht is dat er maar weinig valdeurspinnen zijn. 's-Nachts wordt de deur op een kier gezet en wordt de prooi gevangen. De spin verblijft haar hele leven op één plaats. De jongen gaan na een maand of vier uit het hol en graven hun eigen kleine versie. Als ze na vier of vijf jaar geslachtsrijp zijn, trekken de mannetjes er op uit. Dan wemelt het korte tijd van op paren beluste mannetjes valdeurspinnen. Ze paren, en als ze het er levend afbrengen, wat meestal het geval is, gaan ze verder. Naar hun hol keren ze niet meer terug, dus aan eten komen ze niet meer toe. Ze verdrogen, of worden opgegeten. De vrouwtjes maken hun hol steeds iets groter, naarmate ze zelf groeien. Door die plaatsgebonden leefwijze is de soortenrijkdom groot, zeker op eilanden en andere gesloten gebieden. Arthur heeft dan ook al verscheidene nieuwe soorten beschreven.

Het Iberisch schiereiland, Menorca en Mallorca zijn voor de komende jaren het jachtterrein van onze collectiebeheerder, samen met de Spaanse Spinnenkundigen Vereniging. Die is namelijk langzaam aan erg geïnteresseerd geraakt; aangestoken door Arthur's enthousiasme en door zijn resultaten. Voorlopig is het onderzoek gericht op Mallorca, een mooi afgesloten gebied.

'SPIDERS ARE A MAN'S BEST FRIEND': ARTHUR MET VOGELSPIN UIT PANAMA, 1985.
[FOTO: DRENTSE COURANT]

De NMR-collectie

Eigenlijk heeft Arthur te weinig tijd voor de collectie spinnen van het museum. Zijn werk bij het Noorder Dierenpark in Emmen laat weinig ruimte, maar hij laat de laatste jaren wel van zich horen in Straatgras met de reeks 'De spinnen van 10-hoog'. Zijn aandacht voor de museumcollectie is er, en tijd komt er in de nabije toekomst hopelijk meer. De collectie is interessant genoeg. In de jaren zeventig van de vorige eeuw is er een uitgebreide verzameling tot stand gekomen door onderzoek in de zogenaamde NS-driehoek, een onbebouwd natuurterrein omsloten door spoorlijnen nabij het Rotterdamse Centraal Station. Die biedt een goed overzicht van wat er in de regio aan spinnen voorkomt. Verdere bewerking is dan ook zeker de moeite waard. Ook een weckpot vol met spinnen uit Nieuw-Guinea (geschonken door het Missie Museum te Steyl) heeft zijn aandacht getrokken.

Laag bij de grond

Als Arthur Decae over spinnen praat heb je geen idee dat het over die - voor velen - griezelige, enge beesten gaat. Integendeel. Zeldzaam boeiende en nog lang niet genoeg bestudeerde dieren zijn het. Arthur's niet aflatende

VELDWERK OP BARRO COLORADO ISLAND, PANAMA, 1984.
[FOTO: ARCHIEF A.E. DECAE]

enthousiasme, zijn neiging om het avontuur en de moeilijkheden op te zoeken, leiden er toe dat er nog veel ontdekt zal worden. Zijn eigenlijke liefde ligt dan ook niet op 10-hoog, zoals de Straatgraslezer misschien dacht, maar laag bij de grond, in de weerbarstige bodem van Mallorca en Menorca, waar hij nachten lang speurt naar spinnen.[]

Wetenschappelijke publicaties

Decae, A.E., G. Caranhac, G. Thomas (1982) - The Supposedly Unique Case of *Cyrtocarenum cunicularium* (Olivier, 1811) (Araneae, Ctenizidae) - Bull. Brit. Arachnol. Soc. 5 (9): 410-419

Decae, A.E. (1984) - A Theory on the Origin of Spiders and the Primitive Function of Spider Silk - J. Arachnol. 12: 21-28

Decae, A.E. (1986) - *Cyrtocarenum*, a Living Fossil? - Proc. 9th Int. Congr. Arachnol., Smithsonian Press Publications Washington DC: 39-44

Decae A.E. (1986) - Bird- or Banana-Spider? - Newsl. Brit. Arachnol. Soc. 46: 3-4

Decae A.E. (1987) - Dispersal, ballooning and other mechanisms - pp 348-356 in: W. Nentwig (ed.) - Ecophysiology of Spiders - Springer Verlag, Berlin

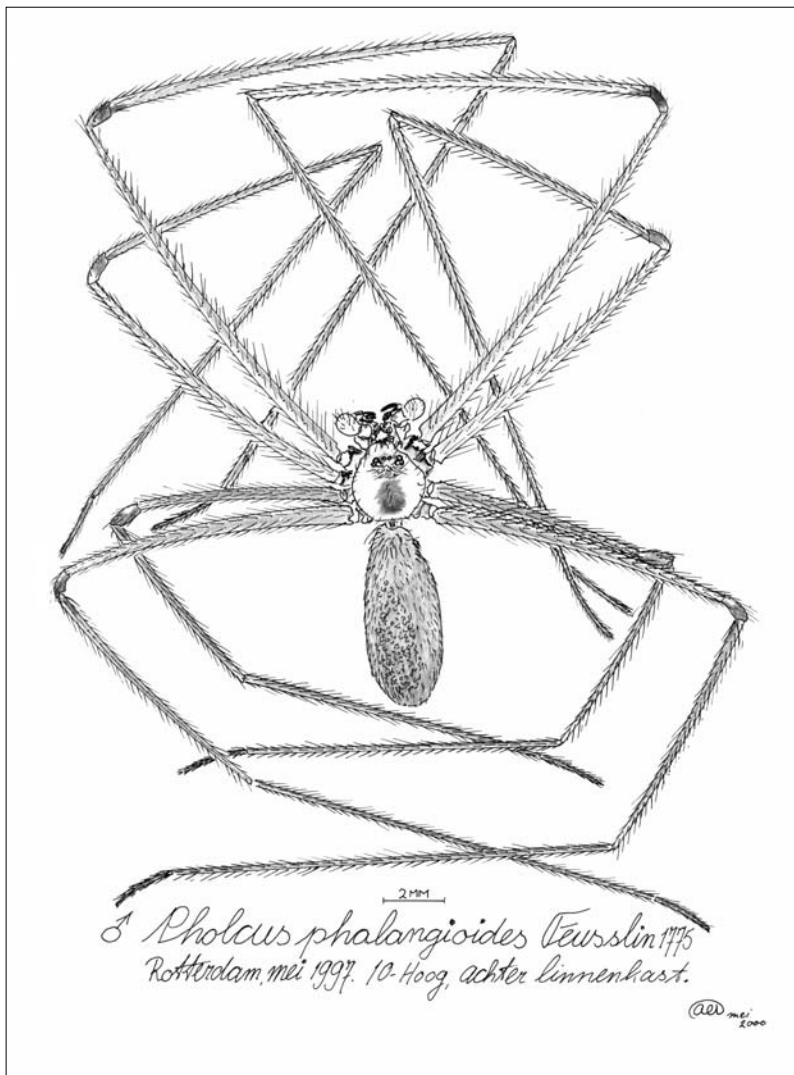
Decae A.E. (1990) - Taxonomy and Distribution of the genus *Cyrtocarenum* Ausserer, 1871 in Greece (Araneae, Mygalomorphae) - Proc. 5th Int. Congr. Zool. and Ecol. of Greece, Iraklion

Decae A.E. (1990) - Ambush Hunting in Spiders. With special reference to the hunting behaviour of *Segestria florentina* and *Sericopelma rubronitens* - Comp. Rend. 15 Ser. 1: 110-117

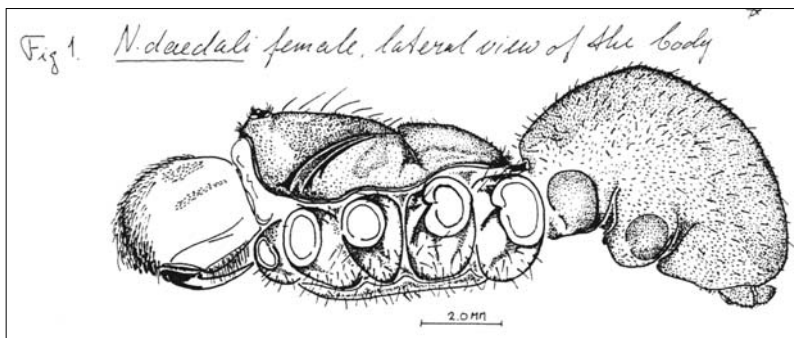
Decae A.E. (1991) - The Trapdoor Burrow; the Success of a Defensive System - Comp. Rend. Sci. Nat. Tome 16 (1): 287-292

Van Helsdingen P.J. & A.E. Decae (1992) - *Macrothele calpeiana*, distribution, ecology, and perspectives for future research - Tijdschrift voor Entomologie 135 (2): 169-178

Decae A.E. (1994) - Taxonomy

ARTHUR DECAE IS EEN BEGAAFD ILLUSTRATOR: *PHOLCUS PHALANGIOIDES* FEUSSLIN 1775 (DE ZEVENDE SPIN VAN 10-HOOG). [ILLUSTRATIE: A.E. DECAE]

DE VALDEURSPIN *NEMESIA DAEDALI* DECAE, 1995 (ZONDER POTEN). [ILLUSTRATIE: A.E. DECAE]

and Distribution of the Genus *Cyrtocarenum* Ausserer, 1871 in Greece (Araneae, Mygalomorphae) - Biologia Gallo-Hellenica 20 (1): 75-82

Decae A.E. (1994) - A Hot Debate on Mygalomorph Taxonomy; the Uncertain Identity of *Cyrthauchenius similis* Ausserer, 1871 - Newsl. Brit. Arachnol. Soc. 70: 8-10

Decae A.E. (1995) - Two new trapdoor spider species in the genus *Nemesia* Audouin, 1827 and the first report of this genus from Greece (Araneae, Mygalomorphae, Nemesiidae) - Deinsea 2: 1-8

Decae A.E. (1995) - Funny Webs on Sunny Islands - Newsl. Brit. Arachnol. Soc. 72: 5-6

Decae A.E. (1996) - Variation in burrow morphology of Mediterranean Trapdoor Spiders (Ctenizidae, Cyrtauchenidae, Nemesiidae) - Rev. Suisse Zool. Vol. Hors Serie: 135-140

Decae A.E. (1996) - Systematics of the Trapdoor Spider Genus *Cyrtocarenum* Ausserer, 1871 (Araneae, Ctenizidae) - Bull. Brit. Arachnol. Soc. 10 (5) 161-170

Decae A.E. (2002) - Prey eats Predator - Newsl. Brit. Arachnol. Soc. 93: 5-6